„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 2. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 3. ЈАНУАРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

Позив на претплату.

1. јануара 1893. отпочиње нова година и за све наше поштоване претплатнике.

У овом важном тренутку узима реч управни одбор за руковање „Заставом“ и позива на претплату све досадашње претплатнике „Заставине“ и још оне своје једномишљенике, који до сад нису били претплатници.

Није потребе доказивати, шта је „Застава“. Она је за све отворена књига, у коју може свако загледати и уверити се, да је „Застава“ најотвореније и најодлучније вршила своју дужност у народу српском на основу начела српске народне радикалне странке. То ће она и од сада чинити.

„Застава“ је потпуно независан, народни лист; од народа очекује и једину потпору своју. За њу не постоји никаквих диспозиционих фондова. Претплата јој је све и сва.

За то се потписани одбор обраћа на све досадашње претплатнике „Заставине“, да се пожуре с претплатом и да у кругу својих пријатеља озбиљно пораде, да „Застава“ што више рашири своја крила, јер ће само тако моћи као народно гласило да врши задатак свој и да напредује према истакнутом смеру свом.

Пажљивим чинимо наше читаоце на број од петка, који за себе стоји 3 фор. годишње.

Цена је означена на челу листа.

У Новоме Саду 31. децембра 1892.

Управни одбор
ЗА РУКОВАЊЕ „ЗАСТАВОМ.“

РУСКО-ФРАНЦУСКО ПРИЈАТЕЉСТВО.

Европска штампа марљиво је бележила све одговоре европских владалаца и државника о римској новој години, на обична честитања дипломатских корова. Ови су одговори врло важни и свет их сваке године очекује нестрпељивошћу, да би се бар знао у неколико оријентовати о политичком положају. Као што су важни престони говори, којима владаоци отварају саборе и парламенте, тако су и ови кратки отпоздрави о новој години. Ако се изузме говор римског папе, који је говорио врло неповољно о данашњем стању ствари, сви су се готово владаоци изразили отворено и јасно, да је ово стање добро и да Европи не прети никаква опасност од рата. Сви су владаоци хвалили политику својих влада, уверени, да је та политика за мир и благостање европских народа conditio sine qua non, изузевши наравно председника француске републике, који није говорио о спољашњим, него унутрашњим приликама Француске, поручујући свима противницима републике, да је Француска јака и да смела погледа гледа у своју будућност. Најодлучнији је био млади немачки цар. Он је грозио — своме народу. Грозио му је, да мора примити нови војни предлог, уверен да је и он намењен миру и благостању, а народ је са свим другог уверења и он као да не ће ни да чује о новим војничким жртвама.

Свакако и ако су државе тројнога савеза претвориле Европу у касарну, и ако су народи оптерећени огромним и материјалним и физичним теретима, и ако озбиљни дипломате не могу да се одлуче: је ли тежи овај и овакав мир од једнога рата, ипак штампа, пријатељски расположена овоме савезу неком необичном радошћу, на основу владалачких говора, поздравља нову годину, у напред уверена, да ће мир бити сачуван, а за то да у првоме реду заслужују похвалу и признање државе тројног савеза.

И овим се нишани на Русију!

По рачунима те штампе Русија жели рата, а ако се народи не крваве, захвалити је Бечу, Берлину и Риму. Сад су говори руских генерала Черњајева и Комарова дошли тој штампи у добар час. Руски генерали рекоше, како у Русији свак жели рата с Немачком и како су они, Руси, добро проучили пут до Берлина

И на први поглед, ко не познаје мало боље право стање ствари, могло би се промислити, да су збиља руски генерали изазивали, а по што они не смеју, као војници да ишта говоре, што не би било по вољи рускоме цару — онда изгледа, да руски цар изазива.

Али није тако. Говори руских генерала врло су јасни. Они рекоше, да ће Русија у сваком часу прискочити у помоћ Француској, а то је толико, колико да су рекли: Ми знамо да се Немачка спрема да навали на Француску, но ви Французи не плашите се, за вашим су леђима — Руси!

О изазивању ту нема ни речи, има само озбиљне поруке од руске стране на немачка изазивања. Русија не изазива, шта више као да су до некле и оправдани приговори руских пријатеља, што се руски цар онако чврсто држи пасивне политике. Али Русија се и не плаши, а да се збиља не плаши, она је то поручила и преко својих генерала баш сада у најзгоднијем часу Кад из Беча, Берлина и Рима уверавају да су непоколебљиви у својим намерама, да се одржи мир, из Русије поручују Француској, да не верује и да се не боји.

Може против-словенска штампа нападати на Русију, може је називати рушитељицом мира — али не може да за то изнесе и једног јединог доказа.

На против, стање на Балкану и оно журно оружање у државама тројнога савеза, као и претње немачкога цара своме народу, најбољи су докази, ко највише ради на томе, да се мир руши.

Сви пријатељи тројног савеза говоре да је тај мир обезбеђен, говоре што верују у речи својих владара и државника, из Русије им не верују — и у место да Русе увере делима, да престану дражењем, нападајима и изазивањима, противници Русије подигоше читаву хајку на рускога цара, што је допустио руским генералима да онако говоре.

Али генерали, опет понављамо, нису претили, нису никога нападали, они су само учинили опрезним Француве, да не верују у мирољубиве гласове са запада и да буду за сваки случај поуздани у помоћ Русије. И кад нису ни претили, ни нападали, а ипак се на њих осуше грдњама и нападајима, зар није и то довољан доказ за свакога, ко тражи прилику, да се Европа закрвави? Јер се не љуте противници Русије с тога, што су оно говорили руски генерали, него с тога, што су се уверили да им се ни овога пута нису остварили њихове жеље, да осаме Француску и тако је навале, што су се уверили, да панамска афера није ни најмање поколебала пријатељско расположење руског цара на спрам Француске. О томе се много говорило и писало и по што се из Русије није одговарало, многи је збиља мислио, да је у Русији панамска афера ослабила руско-француски савез. Сад су проговорили руски генерали и разочарали још једном противнике овог савеза чињеницом, да је тај савез чврст и да се више не може ни помишљати у Берлину на нападај против Француске.

„ЗАСТАВА“ ПРЕД СУДОМ.

Будимпешта, 1. јан. 1893.

Баш у очи православне нове године поздравио је пештански поротни суд, народу српском у овим крајевима нову годину на тај начин, што је — на основу оптужбе државног тужиоца — расправљао важност чланка, који је изашао у 102. бр. „Заставе“ од прошле године, а под насловом: „Политичка омара“. Да, и опет се приказаше народу нам већ добро познати призори, који нам казују, да државно одветништво тражи у јајету длаку, пратећи рад и кретање овостраног Српства. Стара фирма „lázitás és izgatás“ (бунење и дражење) беше се опет појавило, јер је државној власти стало до тога, да покаже, да у Угарској за народности нема живота. Но, хвала Богу и свести будимпештанске пороте, овом приликом није било онако, као што је било до сада. Одговорни уредник „Заставе“, који је примио на се одговорност за инкриминисани чланак, ослобођен је. А ослобођен је с тога, што му бранилац др. Ш. Вишонтаји познавајући прилике и живот овостраних Срба, умеде доказати и јасним фактима показати поротницима, да Срби у нашој заједничкој домовини нису бунтовници, да Србин не уме мрзети, да Србин не уме дражити, већ само да уме своје мишљење о нашој државној власти и управи смело и отворено исказати, као што је то дозвољено сваком грађанину наше домовине. — Поротна расправа, која је јуче овде одржана изненадила је јако све оне кругове, који у народностима у опште а Србима на посе гледе непријатеље ове земље, јер је баш овом приликом испало за руком, да се докаже, да српски живаљ у Угарској није противник наше домовине, да српски живаљ хоће да живи у миру, и међусобној љубави са васколиким грађанством наше домовине. Ми се од срца радујемо, што се једва једном дошло до тог уверења, да мора бити толеранције. и да није вредно свагда од комарца градити магарца.

* * *

У 9 и по часова отпочело је суђење одговорном уреднику г. Ђорђу Бакаловићу

ПОДЛИСТАК.

ЛУКА ФИЛИПОВ и ОСМАН-ПАША.

ОД ЈОСИФА ХОЛЕЧЕКА.

АУТОРИЗОВАН ПРЕВОД С ЧЕШКОГ.

Превела Даринка Калићева.

Лука Филипов је племеном Пипер. У битци на Вучјем долу, одликовао се што је заробио Османа пашу и књазу га предао.

Причаћу вам, како је после неколико месеци исти Осман паша хтео Луки Филиповом да одсече језик, само што му то није испало за руком.

Османа пашу одведоше на Цетиње, где је живео у врло пријатном ропству. Становао је у једној од најлепших соба у гостионици, послуживао га је књажев перјаник, који је ноћу пред пашиним вратима наоружан спавао.

За кратко време укидоше и тај надзор, паша се могао слободно кретати, кад је дао књазу поштену реч, да не ће са Цетиња побећи. Кад се књаз уверио, да паша своју задату реч поштено држи, поклони му још веће поверење, те га на молбу његову пусти на 14 дана изван границе своје државе у Дубровник.

Ту је Осман паша поштено одбио сва обрицања и најпосле и претње свога генералисима Муктара, који је све употребљавао, да га наговори, да се више не врати у Црну Гору, него да се придружи несретној турској армади у Херцеговини. Осман паша га није хтео послушати. Кад му је рок отпусту истекао, он се врати онамо, где га је поштена реч везивала.

На Цетињу се спрам њега каваљерски понашали, ал од то доба пријатељски Све се отклонило, што би га могло сећати да је заробљеник непријатељског народа, а настојавало се да му буде пријатно као госту у кући добра домаћина. Владика се играо с њиме биљара, а војводе карата.

Ручавао је за заједничком трапезом у гостионици. Дозволили су му, да може са својом породицом, која је у Сарајеву била, дописивати.

Кад није имао бољег занимања, онда се обично шетао по ливади иза Цетиња, где је збирао шампионе.

Он сам родом Черкез, имао је све добре особине источњака, а поред тога био је чист од рђавих навика европског потурице. Говорио је доста добро српски; мало руски, нешто француски.

Што се пак његовог образовања тиче, то је било доста слабо; он је н. пр. доказивао, да је Омир (Homer) био Турчин и звао се Омер, његов колега Џелудин паша, потурчени Пољак, који је погинуо при обрани Спужа; написао је о томе веома научну књигу на турском језику, то је дело прави ремек турске књижевности.

Победиоци Троје били су такођер Турци. Агамемнон не беше други до Мемнон ага.

Једном донесоше на сто великог шарана из скадарског језера. Неко од шале рече: да је шаран с тога тако дебео, што се ранио телесима мртвих турских војника, које је река Морача у језеро унела. Други га поправи рекавши: да шаран није грабљива риба и да не једе меса.

На то узе реч Осман паша, доказујући да су скоро све животиње грабљиве, а што је која животиња цивилизованија тиме је грабљивија.

Човек је најцивилизованији а по томе и најграбљивији. Кад су Турци грабљивошћу својом страшили половину Европе, стајали су на врхунцу славе и на челу цивилизације, после тога су до душе опали, али они дају свагда доказа да су за цивилизацију способни.

Била би то грешна себичност, кад би човек цивилизацију само за себе задржао, а не би је хтео нижем створу признати, који стоји према њему тако, као млађи брат према старијем.

То нека буде мали поглед у душевну радионицу пашину. Као што се види, у њој се није много радило.

Радо се хвалио да има лепше владање од осталих Турака, што је доказивао, да живи само са једном женом, да код своје куће не седи на земљи скрштених ногу, већ на правим столицама, као сваки други Франк, да не једе прстима, него да се при јелу служи ножем, виљушком и кашиком.

Да му још боље буде у ропству, наредио је да му донесу из Сарајева пун сандук боца, праве босанске „шљивовице“ која је, као што је познато, краљица међу својим другама. Боце је у својој соби сложио једну до друге, а поред сваке мето је по једну лепу жуту јабуку.

На прву боцу позвао је друштво, које се састојало из самих новинара, који су онда на Цетињу били.

Гости се код паше искупише, пре него што је овај са припремом за гозбу готов био Затекоше га где љушти јабуке сече их на кришке и ређа на тањир, поред којег стави перорез.

За тим налије паша неколико малих чашица, једва већих од напретка, он сам испије прво једну, узе перорезом једну кришку јабуке са ножа је скиде прстима и стрпа у уста, те тако покаже и гостима како треба да се понашају.

Гости се служише бацајући један на другога погледе у којима се огледало чуђење те необичне гозбе. Осим тога паша није био врло издашан, са нестрпљењем је ишчекивао час да гости спусте тих неколико капљица у стомак и да поједу кришку јабуке. Његов немирни поглед одавао је унутарњи страх, да не би који гост био тако нескроман, те узео место једне кришке јабуке, две.

Догодило се по његовој жељи, с тога се паша весело насмеје и повиче: „Ето сам вам сад посекао језике“.

„Како то?“

Разјасниће вам одма следећа прича:

Путник један, чује путем да тамо и тамо у једном пустом крају, стоји усамљен стари млин, у ком ђаволи међу драго камење.

Ноћу остављају, што цео дан самељу у подруме, које чувају грдни пси. У првом подруму чува пас необичне величине саме гранате, у другом подруму чува пас велике ко јуне саме рубине, а у трећем чува пас велики ко ждребе саме дијамапте. Дању, док људи раде, зли духови немају к њима приступа, јер је рад најбоља одбрана против ђавола; али

због чланка „Политичка омара“, који је оптужило државно надодветништво и за који је г. Ђорђе Бакаловић примио на се одговорност.

Суду председава Лео Житваи, вотанти су судије Геза Сабо и Андрија Ердег Бележи судски бележник Геза Кренедић. Оптужбу заступа заменик државног надодветника др. Бела Катона. Судски тумач је г. Јосиф Соколовић. Оптужено уредништво „Заставе“ заступа г. Ђорђе Бакаловића са својим браниоцем г. др. Ш. Вишонтајом.

Председник суда отворив судску седницу позива државног тужиоца и обрану, да приступе бирању поротника. Државни тужилац изјављује, да није вољан вршити свога законитог права и према том приступа искоцкавању поротника у име свог штићеника др. Ш. Вишонтаија.

Порота се конституисала овако: Лоренц Морбицер, Јован Хангл, Јосиф Гирарди, Имре Фелдвари, Андор Сакслинер, Јулије Донат, Јосиф Мерењи, Шимон Кемењ, Бернхард Екштајн, Јован Фехер, Антон Кенди, Тамаш Сана. Заменици: Лајош Хутираи и Тодор Кертес.

Пред.: Позива Ђорђа Бакаловића да искаже своју националу.

Ђорђе Бакаловић изјављује српским језиком, да има 34 год., да је рођен у Ср. Карловцима, ожењен, Србин правосл. вере, отац једног детета, да је без имања а по занимању одговорни уредник „Заставе“ и да до сад није био осуђен. (Отпушта се.)

Пред.: Позива судског бележника, да прочита оптужницу.

Бележник чита оптужбу према којој је 3. јула 1892. у 102. бр. „Заставе“ изашао чланак под насловом „Политичка омара“ са потписом „Милан Топличанин.“ У чланку се говори о овогодишњој жетви па покрај свег тог брине се наш ратарски свет, шта ће и како ће, јер ће држава и општина разнети муку његову. Држава само с тога удара толики намет на народ, да се може пред страним светом разметати, а међутим се јаче државе подсмевају нашој, што сав свој приход троши на војску. Даље се вели у чланку, да ће доћи крај комедији, те ће наступити грдна трагедија, у којој ће, бојимо се, тај данашњи кочоперни јунак, а изнутра напирени и измајсторисани инвалид — Аустро-Угарска — бити жртва својих пријатеља и отворених непријатеља, које је сама себи створила.“ Завршујући чланак вели писац ово: „Но, не клони. Дуго овако не може да траје. Чир кад сазре, мора и да прсне. Стара хаљина може да трпи на себи закрпу на закрпи, али и она мора да изда, мора да се отрца. Политички ваздух је згуснут, застао, као пред буру, а после ружна времена са свим је природно да настаје лепо. За то не заборави оне своје народне: Сачувај нас Боже, дуге неизвесности!“

Државно одветништво види из свега тога, да у овом чланку има пасуса, који долазе у сукоб са кривичним законом. У чланку се јављају начела социјалистичка. Писац хоће да дражи сељака против државе, против оних званичних органа, који прикупљају порез и приход државни. Буни га против установе војене. За тим „безобразно“ иронише против јединства државног и наглашује, да ће српском народу синути лепши дани. Тим начином буни писац народ српски против државе и наводи на мржњу своје сународнике против мађарског народа као политичке народности. — По што се у току истраге није могло дознати ко је писац оптуженог чланка, то има одговорни уредник „Заставе“ да одговара за њ. С тога држ. одветништво оптужује поменутог уредника на основу §. 173. казн. зак. због буњења и на основу 2. тачке §. 172. због дражења, а своју оптужбу подржава у смислу §. 33. XVIII. чл. 3. од 1848. год.

Бранилац др. Ш. Вишонтаи изјављује, да је пре свега потребно, да оптужница буде јасна и темељна. С тога пита држ. тужиоца против ког је уставног дела погрешио писац евентуално оптуженик, кад се у целом чланку ни једном јединим речцом не говори ни о Србима ни о Мађарима. Пребацује држ. одветништву, што и само вређа устав државни, називајући у оптужници Угарску „једном половином монархије“, доказујући да тај израз није ни законит ни уставан. Најпосле тражи, да се држ. одветништво изјасни, где види у инкримисаном чланку дражења и буњења? Да ли је то дражење и буњење наперено против вероисповести, народности или друштва у опште. С тога моли председништво, да од сад не акцептује таке оптужнице држ. одветништва, које кипте од неуставних израза, а које се не оснивају на јасном основаном темељу.

Председник мисли, да ће бити најбоље, да и оптужба и обрана у своје време обележе своја становишта. (Узима се на знање.)

По жељи председниковој чита судија Геза Сабо оптужени чланак „Заставе“ у мађарском преводу.

Председник за тим позива Ђорђа Бакаловића.

Предс. Јесте ли ви писали оптужени чланак?

Ђорђе Бакаловић: Нисам.

Предс. Знате ли ко га је писао?

Ђорђе Бакаловић: Не знам.

Предс. Да ли знате од кога сте га добили?

Ђорђе Бакаловић. Апсолутно не могу да се сетим, ко ми га је дао. У наше уредништво долазе многи људи и многи чланци. Пошта је велика, те се не може свагда на то пазити.

Предс. Јесте ли бар сачували рукопис?

Ђорђе Бакаловић: Није обичај да се чувају рукописи.

Предс: Сећате ли се бар, да ли је писац из Угарске или из иноземства?

Ђорђе Бакаловић. Колико ми је познато, чланак је писао угарски држављанин, који је познат с приликама наше домовине.

Предс. Примате ли ви сву одговорност за оптужени чланак.

Ђорђе Бакаловић: Примам дословце.

Предс. Ко је то Милан Топличанин?

Ђорђе Бакаловић: То је име песничко. Име једног историјског јунака српског. (Отпушта се.)

Држ. тужилац говорећи о оптуженом чланку, вели, да је говор о сељачком свету, о жетви, израз начела социјалистичких. Он зна, да нико не плаћа државне терете и да се то мора силом утеривати. Што се тиче војне обавезности, видев, да у чланку има и о том говора, држи, да је то буњење против државне власти. А писац наглашујући у чланку свом „лепшу будућност“ народу свом, дражи против Мађара, као политичке целине. Не би, вели он. државно одветништво, нашло у обичном новинарском чланку бог зна шта, да није било у осам тачака, које очито говоре против државе и против Мађара. С тога моли сл. пороту, да на основу оптужбе осуди оптуженога.

Др. Ш. Вишонтаји говорећи у обрану свог штићеника, вели, да је чудо, да се оптужи чланак који је писан у правцу опозиционом. У престоничким и провинцијалним листовима излазе сваки дан чланци те врсте и држ. надодветништво није се нашло побуђено, да покрене пре ску парницу против тих листова. Борба, која се води против Срба није оправдана. Има мал те не десет година, од како су Срби у нашој домовини посве мирни. Они се баве уређењем својих автономних ствари и гледају да очувају свој језик и своју народност. Није дакле право, да баш независни грађани престонички осуђују човека, који не познаје оних интенција, које му се у оптужби подмећу. Он из искуства познаје Србе, зна да они нису противници домовине. Влада сама тражи, да између појединих народности постају заћевице. Чуди се, да држ. надодветништво нема пажње за трзавице у осталих народности, кад осуђује чланак српског листа, који би могао изаћи у сваком другом листу без завора. Нема у том чланку ни побуне ни дражења. У њему се огледа критика и слободно мишљење. А закон угарски дозвољава критику и слободу мишлења. Уздајући се у свест, у увиђавност пештанских независних грађана, он моли поротнике, да ослободе његова штићеника и да га прогласе невиним.

(Морамо напоменути и ово, да је др. Ш. Вишонтаји говорио мал те не два сахата. Први део говора му се односио поглавито на правничко разлагање, а у другом делу је симпатички — са великим ефектом — говорио о нама Србима. Ми овом говору приписујемо важност у толико, што он није проста одбрана одветничка, већ проста енунцијација једног од главнијих чланова крајње левице угарског сабора. Колико могосмо ухватити у перо главније потезе говора његова о Србима. Прим. изв.)

После реплике и дуплике држ. тужиоца и др. Вишонтаија говорио је оптужени.

Ђорђе Бакаловић: Славни суде! Поштована господо поротници! Изјављујем, да ми је врло жао, што не знам мађарски. Јер и ја спадам међу оне људе, који знају, да човек колико језика говори, толико људи вреди. Али ја нисам имао прилике да научим, па ево не знам. А то с тога велим, што међу славним поротницима нема можда ни једног човека, који мој матерњи језик разуме, да би могао утицати на племенита и праведна срца поротничка. Као што изјавих пред истражним судцем новосадским, да инкримисани чланак нисам ја писао, то и сад потврђујем. Прочитао сам га пре но што га у штампу дадох, а у њему кримена ни сукоба са државним законима не нађох.

Да је сл. држ. одветништво довело у свезу цео чланак са инкриминисаним пасусима, уверен сам, да до ове преске парнице не би дошло. Ја не знам, како да се изразим, да сл. држ. надодветништво није, схватило, није разумело овога чланка, а да сл. исто не увредим. У почетку самога чланка вели се, да нашем ратару доноси рана — ако му доноси — и да претече зрна за продају и да га претвори у новац, да плати цару царево а Богу божије. А у нашем народу постоји стара изрека: Богу божије и цару царево, која је много старија од самог инкримисаног чланка и сл. државног надодветништва.

Наш народ зна, да порцију ваља платити. Наш народ зна, да кад му син одрасте, да га мора — отаџбини у обрану њену дати. Но колико се пута догађало да они, који купе порез, проневере новце, па наш ратар мора двапут да плати. Има кајишара, који у пролеће дају нашем ратару један меров ране, а овај му у јесен враћа по два и три мерова. Ето то су ти, који су и куси и паси, звани и незвани, који имају најмање права на то. Или сл. држ. надодветништво жели да узме и таке људе у обрану?

Што се даље вели, да наша држава троши силне новце на разгранату војну снагу, зар је то тако страшно? Не ћу себе да правдам а другог да теретим, ако запитам, како мађарска опозициона штампа пише. Ја истина нисам јуриста, али сам мислио, да се то може штампати. Али ако се то не сме штампати, ево ме, осудите ме, па ме и затворите.

Каже се даље, да мађарска влада себе задовољава, кад гура једну народност на другу и баца кост омраве и сваће међу њих? Такав поступак није ништа друго, до ли дражење, које ће свагда нашу домовину подржавати у трзавици.

Тражећи омаловажавања, кад се каже, да Аустро-Угарска данас чини услуге другим државама, не нађох разлога, да се то не сме рећи. Данас Француска чини услуге Русији, сутра може Русија чинити услуге Аустро-Угарској, а то захтева ситуација времена и политичких прилика. Па зар се и то не сме писати?

Говорећи о „чиру“, који „мора да прсне“, о „згуснутом ваздуху“, „не клони“, „настаће боља времена“, не налазим ничег, што би се сукобило са државним законима, а још мање долазило у додир са буњењем и дражењем. Кад се не бих надао, да ће нашој домовини синути лепши дани будућности, ја бих се селио у Бразилију.

Сл. држ. надодветништво вели, да је овај чланак писан социјалистичким духом, који смера на побуну. „Застава“ је најстарији и најпопуларнији лист овостраног Српства, коју цео народ српски чита и нико се није побунио ни узбунио до ли

одма с вечера кад људи оставе рад, а тиме и своју одбрану, ђаволи се одмах саветују како да их на грех наведу. Нашло се сијасет људи, који заслепљени сребролубљем, хтедоше да се користе одсуством ђаволских млинара и брже боље похиташе да се у усамљеном млину њиховог блага дочепају.

Спремише се за бој са псима, као што треба, на себе навукли кошуље од жица, наоружали се ножевима и пушкама Али покрај свега тога, ма да су били добри јунаци, у првом сукобу сви падоше. Јер човек слаб не би се ни помишљу одважио на таки сукоб. У јутру рано лежале су кости тих одважних људи, оглодане пред млином.

Чује то један путник, те пожели да покуша своју срећу у ђаволском благу. Зготови себи троја кола. На једна метне пиле, кокош и петла; на друга јаре козу и јарца; на трећа јагње овцу и овна.

То је била сва припрема. Људи видећи га, неки га жалили а неки исмевали. „Бољи јунаци од тебе, платили су своју грабљивост животом, ма да су били наоружани, јачи иештији од тебе. А шта ти мислиш израдити голим рукама?“ Али се путник не даде застрашити, већ узе своја троја кола, па оде ђаволском млину. Журио се да тамо стигне пред вече, кад га напусте ђаволски млинари. Кад се пред млином зауставио, стадоше пси пакосно сережити. Човека то није поплашило. Он узе собом решето и пиле, па оде до првог подрума, где је пас необичне величине чувао самлевене гранате. Тек што је приступио, пас му хтеде скочити на врат, али човек га задржи, бацив му пиле. Пас га зграби, те стаде вечерати, а човек узе мирно решето, стаде њиме пунити своја кола гранатима.

Кад се по други пут у подрум враћао, узме собом кокошку и да ју псу. Пас, који је међу тим пиле прогутао, дигне се да врши своју дужност. Кад је пас другу вечеру добио, он зажмури на оба ока, кад је човек гранате носио. За кокошком добио је петла. Док је пас последње парче глодао, путник оде у други подрум, где је пас велики као јуне, чувао саме рубине. Овог утиша прво јаретом, козом па онда јарцем. Док је пас вечерао, човек је једнако у решету носио рубине те пунио своја кола.

На послетку оде у трећи подрум, где пас, као ждребе велики, чува саме диаманте. Овог подмити прво јагњетом, овцом, па овном.

Тако он лепо напуни своја троја кола и без окршаја врати се кући с ђаволског млина са имањем, ког ни краљ није имао.

Кад је паша своје предавање о моралним принципима турске филозофије завршио, рече:

„Видите, тако простим начином је бистар човек псима не само језике посекао, већ и зубе избио.“

Пред зиму, кад се рат стишао, црногорским војницима било је слободно ићи кући, где их је домаћи посао чекао.

Лука Филипов употреби ту прилику, да посети Осман пашу. Кога је год путем срео питао је:

„О људи! А шта ради мој паша?“

„Шета!“ одговарали су му.

„Баш као паша“, Лука ће на то.

Чувши где ће га наћи, упути се управо у гостиону, вичући:

„А где је мој паша? Пустите ме мом паши!“

Али паша случајно стаде на праг. Како га Лука види, скочи к њему, пружи му руку и трипут га у уста пољуби, као најбољег пријатеља. На лицу пашином се видело, да му то сретање не изазива тако пријатељски осећај, као у Луке, али брзо се савлада, претварајући се, да му је срдачан поздрав Лукин, бог зна како мио. По свој прилици није то само била успомена на часни тренут ратне среће пашине, што је у њему непријатан осећај изазвао, већ више то, што га је Лука називао просто „својим пашом“, као ловац што својим назива вука, кога живог ухвати.

Савладавши своје осећаје силом се паша насмеје, потапше Луку по рамену, и трипут га запита: „Како је?“

Кад се Осман мало умирио, хтеде одмах случај на своју корист да употреби.

Да се то све по његовој жељи догоди, треба извести операцију на Лукином језику, и то славно, вешто и сигурно, да ни кап шљивке не оде у залуд.

Паша позове Луку да с њиме на пољу пред гостионом седне за сто.

Ту је лепа ладовина, и бољи ваздух него у собама. Луку посади на десно, а остала места заузму друга одабрана господа.

Паша опет стаде јабуке љуштити и на кришке сећи, да донети неколико ракијски чашица, мало већих од оних миниатурних. Већ по том спремању могло се мислити, да ће се нешто необично догодити.

Оба човека изгледала су занимљиво.

Паша је био у најлепшим годинама, лепа узраста, витак али ипак снажан, косе црне мало проседе, лица опаљена, носа орловска, белих зуба и црних спуштених бркова, испод којих је на уснама једнако играо ироничко цинички осмејак, који је свим источњацима својствен.

Црна униформа, скројена као душанка са златним гајтанима и дугметима на рукаву, стајала му је елегантно. Уз то је црвен фес то одело лепо допуњавао.

Покрети и гесте му беху одмерене и сигурне, али крај све мирноће ипак је велика страст извиривала, коју је сјајно проницљиво око одавало. Кад је говорио те главу покренуо, плава свилена рojта на фесу летела је с рамена на раме, као да би хтела рећи слушаоцима: „Не верујте, није истина што вам говори.“

До паше је седео Лука Филипов. Човек старији, омален, сиромашно одевен. Његово је одело од сурове не бојадисане вуне. Прса раскопчана, спаљена, густом длаком обрастла. За појасом дуг нож, онај исти, који је већ спремљен био да се спусти на врат Османов. Сиромаштва, које је од предака насљедио, није се стидео, а разлику између свог капута и пашиног није опажао. Кретање му је слободно, са самопоуздањем, без гордости и уображења.

Лице Лукино било је од праха, сунца, зноја, скоро црно, а бријач му се већ неколико недеља није лица дотакао. А ипак га краси осмејак пун доброте, пријатељства, оданости и верности. Око поштено, мирно и искрено, из ког се могло видети, да се Лука ни мало не

сл. држ. надодветништво. Ја молим сл. пороту, да ме на основу свега тога ослободи од оптужбе.

После говора Бакаловићевог повукоше се поротници у побочну дворану да донесу вердикт.

Прошло је пола часа, кад се вратише поротници, којима је било одређено, да одговоре на пет питања.

На прво питање: Има ли у чланку побуне (lázitás), одговорише свих дванаест поротника да **нема.**

На друго питање: Има ли у чланку дражења (izgatás) решише 6 поротника да има, а 6 да нема.

На треће питање: Је ли Ђорђе Бакаловић одговоран за написан чланак.

Свих дванаест одговорише да јесте.

На четврто питање: Је ли крив за побуну — одговорише свих дванаест да није.

На пето питање: је ли крив за дражење решише шест поротника да **јесте,** шесторица да **није.**

Према овом решењу пороте, по што су гласови подељени на двоје, прогласио је председник, да се одговорни уредник г. Ђорђе Бакаловић **ослобађава** од оптужбе и **пушта на слободу.** **В. К.**

Поглед по свету.

— Кад се свако надао, да ће панамска афера проћи без даљих криза, из Париза је јављено, да је министарство дало оставку. Узрок је оставци, што је у овој афери уплетена и личност министра Фресине-а, а у Француској се не праштa ни министрима. Председник републике Карно поверио је Рибо-у, да састави ново министарство.

Ми смо рекли, да је већ отпочела расправа против управитеља панамскога друштва. Најпрви су позвани, да одговарају на тужбу два славна, светска великана: Лесепс и Ајфел. Ми ћемо о тој расправи наше читаоце опширније известити.

— У седници мађарскога сабора од прошле среде говорио је посланик Етвеш, како би требало проширити изборно право и на раднички сталеж. Посланик Холо говорио је оштро против установе „великашке куће", захтевајући, да се она укине, по што је то прави анакронизам за равноправност.

— Из Цариграда јављају да су неистините биле све вести у немачким листовима о неким немирима на острву Криту. Цела се ствар састоји у томе, што је у село Каирис било послато једно одељење жандармерије, да похвата неке људе, који су били оптужени за крађу и пљачкање. У Кидонији је, истина, убијен један жандар, али је ту прост злочин, а убица је ухваћен и предат суду. Према томе на острву влада правилно стање.

— До овога часа још немамо никаквих позитивних вести о преговорима, које води министар Тафе с појединим странкама да састави нову већину. Из овога се најбоље види, да је министров положај врло тежак, кад се мора толико погађати, и то он, који увек обећаје много, а мало кад извршује и једно своје обећање. То су најбоље искусили Словени. Свакако, ако му и пође за руком да састави нову већину она неће и не може бити дуга и сретна века, јер ће то бити неприродна већина, створена уметно, без приволе оних, који су бирали оне посланике с којима министар преговара.

Неки листови мисле, да је министар и на то справан, да распусти царско веће и распише изборе, а да тако препусти народима, да рекну своју. Могуће је да се то и догоди, и да ће се расписати нови избори, али да ће у Аустрији сви народи моћи казати слободно и отворено шта и како мисле о спољашњој и унутрашњој политици, то је мало и тешко веровати!

СРПСТВО.

Стара Србија и Македонија. „Дневном Листу" пишу из Ст. Србије: „Ко је год долазио и видео данашње стање „Старе Србије и Македоније" томе или је морала канути суза из ока или је са срца пустио тешки уздах големе туге! Разне несреће и беде које се дешавају по крајевима неослобођеног Српства, као да на првом месту сналазе ову нашу несретну варош Бело-Поље, а од тих несрећа навешћу вам само ову: Пре неколико дана убише нам доброг и вредног газду Миха Марковца, који је био сиротињска мајка, не само српске сиротиње но и турске. Уби га Халил Кајовић, силашер (гардист) царски у сред белог дана и то пред очима царске полиције. Суд није ништа предузимао против овога, него га на против потпомаже. Овај исти Халил Кајовић, убио је пре Милосава Марића, и Михајила Филиповића трговце и још три сељака. И за све ово зна полиција да их је убио и ми сви знамо, али која нам је вајда, кад му суд тако наређује а он комотно врши без икакве препреке од стране суда.

Србија. Дописник петроградског „Новог Времена" јавља из Београда, да је положај у Србији врло уздрман. Сваки дан могла би букнути револуција. Министарство Авакумовићево не поуздано у победу на идућим изборима, да намерава извести државни удар, па с тога да већ води неке преговоре с краљем Миланом". У колико су истините ове речи петроградског листа односно преговарања Авакумовићева с краљем Миланом тешко је данас погодити, али што се тиче државног удара, ако на њ помишља данашње министарство и ако је ту још и прст бившега краља Милана, онда не само у интересу Србије, него и у интересу саме Обреновићеве династије желети је, да се сви, који су у првоме реду позвани, да учврсте престо младог краља Александра, прођу ове опасне игре. Краљ Милан својом неприродном, не народном а посве противсрпском политиком, краљ Милан својим насиљем и корупцијом, колико у моралном толико у политичком погледу, био је довео у опасно стање опстанак саме независности краљевине Србије, а са свим поколебао свој престо, тако да је изгледало, да су куцнули задњи часови династији Обреновића. Срећа је била, што је у том опасном времену српски народ имао свога љубимца, младог краљевића Александра и кад је презрени краљ Милан сишао с престола, не од своје воље, како би неки хтели, него приморан, видевши, да је презрен у своме народу, народ је, гледајући свог љубимца младог Александра, заборавио на сва дела његовог несретног оца и племенит као увек, није хтео, да син испаштава грехе очеве. Али ако раскраљ Милан мисли и даље, да својим плановима упропашћује ону земљу, коју је пуних осам година упропашћивао, ма да му ни народ, ни домовина ништа не скривише, ако мисли да још и даље под ту цену. што му је син малољетан, у Србији изазива немире, могао би то скупо платити. Срба се не тиче и не може их се данас више ни тицати судбина бившега краља. Он за српски народ више не постоји — али тиче их се и мора их се тицати судбина његовога сина. И с тога не знамо, из којих рачуна, којих побуда презрени Милан хоће, да на рачун симпатија, које ужива његов син у народу, да те симпатије употреби у своју корист и да и синовљевим престољем уздрма из основе као што је и својим?

СЛОВЕНСТВО.

Чешка. Ми смо у своје време извештавали у ствари натписа, који би се имао поставити на војничкој, домобранској, касарни у Прагу, коју је саградила прашка општина. Општина је с почетка, као што је са свим природно, захтевала, да се на тој згради стави само чешки натпис, јер је Праг престоница Чешке, а Чешка је словенска земља! Војно се министарство одупрло овом праведноме захтеву, тражећи уз чешки и немачки натпис и то тако, да немачки дође на првоме месту. На послетку попустило је, тражећи само да дођу натписи у оба језика, један поред другога. Градско веће предало је ову ствар нарочитоме одбору т. з. „јурисдистичкој секцији", да је он реши. Одбор је пре неколико дана ствар решио, већином од 2 гласа, да се касарна преда војној власти, да поред немачкога дође и чешки натпис. Овоме су се противили младочешки чланови овог одбора, захтевајући или, да дође само чешки натпис, или да се касарна преда без иједнога натписа, што значи јасно и отворено, кад у својој кући, а својим новцима, не могу да господаре не ће ни да се брукају. Старочешки посланици и још неки немачки противили су се овоме предлогу и успели су. Ми држимо да је предлог Младочеха са свим оправдан. Боље без натписа, него онако како влада хоће. А да су Младочеси били у праву види се и отуд, што је и један старочешки посланик Tichy био с њима, а тако и други Старочех др. Кин. Младочех Чернохорски, говорио је и овом приликом врло оштро против владе завршујући свој говор речима, да би за све Чехе у Прагу била срамота, када би на овој згради допустили немачкога натписа и предлажући, не само без натписа, али никако да се влади не даје ова зграда. Врло је слаба одбрана градског подначелника, када се опирао још једном предлогу, да ову ствар предузме младочешки клуб на цар. већу, велећи да је тај клуб у цар. већу у мањини. У народносним питањима, у питањима народне части и народних интереса прави синови народа не смеју никада на то гледати хоће ли или не ће успети својим предлозима. Њихова је дужност да раде из уверења и начела, да раде отворено и искрено за свој народ, не обзирући се на то хоће ли или не ће успети. Они се морају обзирати само на једно: да бране праведну ствар. Прави народни синови не смеју никад зећи у погодбе, на штету народну. Не смеју бити трговци народне ствари, него борци!

Светосавске беседе.

У **Доњој Тузли** приређује српско црквено певачко друштво беседу с игранком на дан св. Саве с овим распоредом: 1. „Ускликнимо с љубављу", од Тих. Остојића, пјева мјешовити збор. 2. Говори г. Недељко Лазаревић, срп. нар. учитељ. 3. „Хајдмо браћо", од К. Хавласа, пјева мушки збор. 4. „Красни сарафан" (двојев уз пратњу гласовира) од Вирламова, пјевају гђце: Марија Ђ. Кришанова и Софија Живковићева, српске народне учитељице, а прати их гђа Јулка Н. Јовановића. 5. „Молитва", од А. Милчинског, пјева мјешовити збор. 6. „Да славимо" (из „Зидања Раванице") по Лжичару, пјевају у 3 гласа уз пратњу гласовира гђце чланице пјев. друштва, а прати их гђа Љубица Ђ. Спасојевића. 7. „Бачки напјеви", од др. Пачу а, пјева мушки збор. 8. „Смјеса срп. нар. пјесама", од Маршала, свира на гласовиру гђа Јулка Н. Јовановића. 9. „Краљ Владимир", од И. Ћирића, декламује г. Лазар М. Борђошки срп. нар. учитељ. 10. „Вилино коло", од С. Марковића, пјева мјешовити збор. II. део ове забаве су игранке, међу којима је и „Краљев оро", „Јагодинка", „Не да гривне", „Омладинско коло", „Србијанка", „Зајечарка", „Ђурђевка" и „коло." — Чист приход намењен је у корист срп. прав. школског фонда.

У **Бечу** приређује Српско Академско Друштво „Зора" у спомен Кнез-Меда Пуција на дан св. Саве беседу с игранком у Ронахеровој сали, уз пријатељско суделовање „Словенског певачког друштва" под управом ликовоће г. А. А. Бухте, гђице М. Фенрикове, г. Ј. Миланковића, г. А. Неруде и г. Ј. Чечелског. Распоред је овај: 1. Пролог. 2. Ст. Мокрањац: „Из моје домовине", пева мушки збор „Словенског певачког друштва". 3. Ј. Маринковић: *** сопран-соло, пева гђица М. Фенрикова. 4. К. Бендл: „Словенка", сплет словенских народних песама, уз пратњу гласовира пева мешовити збор „Словенског певачког друштва". 5. Ј. Свобода: Divertimento српских народних мелодија, трио за виолину, чело и гласовир, свирају гг. Ј. Миланковић, А. Неруда и Ј. Чечелски. 6. Ј. Маринковић: „Ај трубачу", пева мушки збор „Словенског певачког друштва". — Чист приход намењен је „Друштву за потпомагање сиромашних Срба-ђака на вел. школи у Бечу", „Зориној" каси и књижници. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Адреса: „Zora", Universität, Wien.

Вести из места и са стране.

Из сабора. У седници сабора Троједне Краљевине у Загребу, држаној прошле среде г. бан Хедервари употребио је такових израза, због којих би га у свима саборима саборски председник, ради саборског достојанства, био позвао на ред, а судећи по искуствима прошлости, да се оним изразима у истоме сабору у место бана послужио који заступник из опозиције, по свој прилици би га саборски председник г. Хрват искључио из 1—60 саборских седница.

Овом и оваком праксом према опозицији г. Хрват се још давно прочуо

Прошле среде дакле у сабору Троједне Краљевине казао је г. Грденић, члан правашке опозиције, како је њему (г. Грденићу) говорио неки котарски управитељ, да је лако бану издавати фермане о слободним изборима, али да он (кот. управитељ) зна најбоље шта и како му се заповеда из Загреба, да ради на изборима, где се мора по што по то изабрати кандидат владине странке, па ма дошло и до проливања крви.

Г. бан на ово није знао г. Грденићу ништа леп-

срди на пашу. Ропство је пашу с њиме пре зближило. Ко је Луку први пут видео, могао је главу заложити, да тај човек никад није лагао, никад преварио, на никог ревновао, да у његовом срцу нема трунка лукавства, лицемерства, пакости и подругљивости. Око Лукино је било јасно и прозрачно, као горско језеро, кога глатка површина одаје што на дну лежи, а и оно што стоји около на около.

Осман паши не предстоји лак посао, а испадне ли ти за руком да Луки језик одсечеш, више ћеш доказати, него да си на Вучјем долу турску војску од пораза сачувао.

Лука својски обвије своју руку паши око врата те рече: „Дакле сад гледајте, ово је мој паша. Па реци нам господар пашо, како си? Добро, велиш? Фала Богу само кад си добро! Ти си ту на Цетињу у врло добрим рукама. Ништа ти не фали, јер господар о теби као и о свом брату води бригу. Ми Црногорци смо таки; док у бој пуцаш на мене као непријатељ, растргли би те, али кад те покоримо, онда се на тебе не срдимо. Видиш, господар пашо, ја би те сам угостио, али кад те је господар захтевао, морао сам те одступити. Знаш, да је то био ко други, не би те дао; али господару сам морао учинити по вољи, јер бих био рђав Црногорац, кад би му се противио. У осталом немој жалити, овде ти је много боље него код нас Пипера. У нас ти је простота и сиротиња, а то није за таку господу. Код господара спаваш на мекој постељи, код мене би лежао на тврдој земљи. Овде једеш јагњетину и пилетину, уз то грискаш бадем и грожђе, пијеш вино и каву, а код нас не би имао ништа друго до сира и млека, и млека и сира. Немој мислити да сам цимрија, те да имам те скромне даре, које ми је Бог дао; све што имам радо би с тобом делио, али ти си навикао на бољи живот, то не би било за тебе. Па гле само какву славну „шљиву" имаш! Је ли то за мене? Е па нека те Бог поживи. Да се куцнемо. „Тако."

Кад је Лука ракију испио, понуди га паша кришком јабуке. Лука се захвали и гурне тањирић даље.

„Хвала ти господар пашо, то су парчад за велику господу и врапце, а не за Пипера. Ја тако парче не би на језику ни осетио; да познам вкус јабуке, требала би ми мало повећа врећа. А љуштити их немој, та баш љуска је најлепша у јабуке као кожа у јегуље Допусти. Како је красна та јабука, као од воска Ала ти живиш господар пашо! Баш ти је Бог лепо дао, сретан си што си заробљен и на Цетиње доведен. Овде си у доброј заветрини. Шеташ се, забављаш се, имаш свега доста, а на бојишту падају турске главе, као затрешене јабуке".

Лука загризе у јабуку, а паша му сентиментално налије чашицу ракије.

„Живот наш", рече, „у руци је Алаха! Ми му не можемо заповедати. Не могу се тужити да ми је зло код вашег господара, на против, признајем, да ни сањао писам, да ће ми тако добро бити. Ваш књаз је прави кавалер. Срећа је променљива, а ратна срећа најпроменљивија. Није искључена могућност, да ћу против вас војевати, то да ћу вас тако исто излемати, као што сте ви нас. Несретни свршетак вучевдолске битке има на савести једино глупи Муктар паша; да је за време битке послушао мене, били би за цело Црногорци потучени. Ако се деси, да ја вашег господара заробим, добро ћу му добрим вратити а чуваћу га као зеницу у оку".

„О, то не ће бити", рече Лука живо, „то се не ће догодити да ви нашег господара заробите. Да га само прстом дирнете, сви Црногорци би вас на тако ситна парчад исекли, као што си ти господару пашо, исекао ове јабуке. Све се може догодити, не смем Бога кушати тврдећи, ово ће бити, а ово не, али сам Бог зна, па и сваки Црногорац, да је немогуће нашег господара заробити. Само преко нас мртвих би вам то пошло за руком. Док последњи Црногорац дише, нашег се господара не смете дотакнути. Као што је немогуће цео црногорски народ са женама и децом уништити, ни у шали не смете на то помишљати, да ће икада наш господар упасти у турско робље. Па све да вам се ваша жеља од Косова и испуни, да сав црногорски народ потурчите, жене и девојке у харем одведете, опет не бисте могли нашег господара заробити, јер вам се жив не би у руке дао. Он би славно погинуо, као и његова деца Црногорци, а ви бисте заробили само његово мртво тело. То сам само тако рекао, да знаш како код нас ствари стоје. Ми тебе господар пашо, овде волимо, ти нам ниси на терету, али на враћање не мораш мислити, јер га ми не тражимо. Поклонили смо ти главу, а уз чест и парче књажевог хљеба. „Ја сам ти такођер на свему благодаран."

Тим је хтео рећи, да паши напред захваљује, ако би му овај што поклонио, за што му је главу поштедио. За тим настави:

„Кад смо у бој полазили, господар нам заповеди: Црногорци, не сецките главе! Ми не хтедосмо ту заповест разумети, те нам поглавари разјасне, да се не задржавамо секући главе, доста је да непријатеља убијете, па ма га и у пету погодили, само кад се он изврне, те вам није више опасан. Богме је истина, да је млоги Црногорац пао, усиљавајући се да издишућем Турчину главу сруби. Али ко би ми веровао, да сам убио пашу, кад му не би као доказ главу донео? Мени је света заповест господарева, али кад си ме господар пашо, молио, да ти главу поштедим, и рекао ми да си паша, онда ме је длан тако засврбио, да сам једва одолео, да ти баш за то главу не срубим. Богме би то био леп спомен за мене и моју породицу."

Паша је седео као на трњу. Љутило га је где је Лука тако сигурно и ватрено тврдио, да би књаз Никола пре погинуо, него се дао заробити. У Лукиним речма беше мало приговора, да се паша баш није владао као прави јунак. Па још кад му рече пред свима у очи, како га је молио, да му живот дарује, стаде на изменце бледити и црвенити, дрхћући од узбуђења и незадовољства. Налевао је Луки непрестано чашицу за чашицом.

Лука се није дао дуго нудити.

(Свршиће се.)

шег одговорити — него да је онај дотични, кот поглавар „лажа“. До душе одговор г. бана, осим његове учтиве формалне стране, доста је — смео! Као да су пре неколико година, а не пре неколико месеци, били избори на којима смо доживели, да остало и не спомињемо, она насиља и незаконитости у Иригу и Даљу, или као да је Троједна Краљевина негде од нас на далеком страном свету, па не знамо, да се доста јака хрватска неодвисна странка одлучила на пасивитет, уверена, да се под данашњом ером у Троједници не може ни говорити о слободи избора! Али ако све ово изоставимо, ипак реч „лажа“ изречена у сабору из уста бана, против њему потчињеног чиновника — тако је непарламентарна, да би га апсолутно морао саборски председник позвати на ред, ако и не би хтео дати укора говорнику.

Говорник је г. бан Хедервари, а саборски председник г. Мирко Хрват и тим је све речено.

Сад долази оно, што је недостојно не само г. бана, али ни целе његове странке, којом заповеда — ако држи до свог достојанства.

Заступник Франк интерпелише бана, што је он оног непознатог му кот. поглавара назвао „лажом“, желећи да ће он (г. Франк) све његове речи необоривим доказима доказати.

И сад устаје г. бан и у највећој узрујаности упада у реч г. Франку речима: „Ви ћете доказати, што је „магарац“ рекао.“

Др. Франк: Молим!...

Бан: „Ја с вами не говорим друкчије...“

Не, ми кажемо, овако се шта не би смело догађати ни у африканским саборима, кад би и Африканци саборисали. На оваки се начин изражавати према једном посланику, овако вређати и изазивати можда је допуштено каквом простаку са сокака, обзиром на његово неваспитање, али једном мађарском магнату, једном хрватском бану никада.

Још не знамо како ће се на послетку ова врло тугаљива афера свршити, али она најбоље показује банову ћуд и тумачи сва она насиља, од њега инспирисана на изборима.

Кад се оваким средствима он служи у сабору против врло слабе опозиције, да каквим се није служио на прошлим изборима, да му у тај сабор не дође јача опозиција?!

А на послетку, кад не би биле истините речи онога г. предстојника, за што би се г. бан тако узрујавао и тако жалосно понижавао у очима целог изображеног света?

Није овде у питању коју је странку увредио г. бан. Не тиче се нас јесу ли они изрази изречени против овог или оног заступника „с којим он не може друкчије говорити....“ тиче нас се место, где су се ти изрази чули, тиче нас се начин, којим се бори бан против опозиције; јер као што је знао да своју учтивост покаже овом приликом према Хрватима, знао би и према оним Србима, који осуђују његову владу, само кад би му се пружила прилика.

Неповереница. Срби из Коренице штампали су неповереницу у „Србобран“-у против г. Милана Пејиновића, посланика на српском народном црквеном сабору, што је у сабору говорио против српских православних школа и српских народних учитеља.

† **Фердо Кикерец.** Умрло је овај вредни и заслужни наш сликар, који је израдио и неколико слика из српске прошлости. „Косовке Девојка, „Милош Обилић на Косову“ и „Краљевић Марко“ његова су дела. Знао је да врло вешто замишља важне моменте из историје колико српскога, толико и хрватскога народа и да је био усавршен у техничкој вештини стекао би бесмртних заслуга на пољу сликарске уметности. Био је врло радин и истрајан, а велики пријатељ српско-хрватске слоге. Покој му души!

Самоубиства у војсци. Војни министар Фејервари поднео је угарскоме сабору извештај о самоубијству у војништву. Из овог се извештаја види, да се је прошле године у самој Угарској убило 209 војника, а њих 48 покушало се убити. Ове цифре најбоље доказују, да се у нашој војсци не поступа увек човечно и ваљало би да оне обрате пажњу свих посланика, како би се стало на крај свима узроцима, због којих се убијају војници — а у првоме реду да припазе на понашање неких војничких старешина.

Избор митрополита. На место пок. румунског унијатског митрополита, који је скоро умрло у Блажу, Ердељу, сакупиће се почетком месеца априла ове год. сабор, да му бира насљедника. Сабору ће председавати унијатски владика Павел.

Родитељи своје рођено дете живо закопали. У Угарској, близу Браре у неком селу, отац и мати закопаше своју кћер од 11 година — живу. Ове године ушло се у траг овоме страшном злочину, те сада родитељи одговарају пред судом. Не зна се још за што, али ови несретни родитељи наредише својој кћери да у подруму копа рупу. Девојка је читаву недељу дана тамо копала, кад је рупа била већ доста дубока, родитељи стрпаше несретну кћер своју у врећу, свукоше је, спустише у гроб и закопаше. Да је ова девојка заиста жива закопана види се и по томе, што кад су је ископали нашли су, да су јој нокти били укопани у земљу, како се отимала.

Културне и књижевне белешке.

„Јавор“. Г. др. Илија Огњановић, наш уважени књижевник, први српски хумориста, вредни и дугогодишњи уредник књижевнога листа „Јавора“, у 51. броју истога листа штампао је „опроштај с поштованим читаоцима „Јавора“, у којему јавља, да од нове године не ће више уређивати „Јавора“. Г. И. Огњановић уређивао је овај лист п у н и х д е в е т н а е с т г о д и н а д а н а, а кому су познате наше књижевне прилике и стање наше читалачке публике; ко зна да схвати све дужности, којима је оптерећен уредник једнога књижевнога листа, а к томе придода, да такав уредник, и ако обузет многим другим, па још и званичним пословима, од свега тога нема, а по готову и не може имати никакове материјалне користи, па ко је пратио колико рад самога г. Огњановића на пољу наше књижевности, толико и његов труд око уређивања тог нашег белетристичкога листа, тај не ће само пожалити, што је г. Огњановић одступио с уредништва, него ће и знати и хтети да му на његовом растанку с читаоцима „Јавора“ рече од срца: хвала! и то ће бити сва награда за његов и огромни и корисни труд на пољу српске просвете! Деветнаест пуних година уређивати један књижевни лист; деветнаест пуних година пружати читалачкој српској публици душевне хране, окупљати око „Јавора“ и старије и млађе писце... старије, да им не би зарђало перо и да би својим радовима соколили своје насљеднике; млађе, да их осоколе на рад, како би се у храму српске просвете, што више сакупљали и припремали, да оружјем културнога напретка Српству осигурају победу; деветнаест година вршити овај велики, племенити, али и врло тешки задатак, не обзирући се ни на материјалне, а ни моралне потешкоће, заиста је врло племенита, али у нас и ретка појава!

Колико се и колико, кроз овај дуги низ година у нас покренуло и пропало књижевних листова, а ма да се често криви публика, да због ње и пропадају, ипак могло би се рећи, да у неким случајевима и по неки уредници оних листова, који беше кратка живота, нису били довољно истрајни, да издрже до краја, или из других разлога не одговарајући потпуно одређеном смеру пису могли да увек своје листове уређују, колико према укусу, толико и према потребама читалаца.

Сама чињеница, да је др. Огњановић, 19 година уређивао „Јавор“, најбољи је доказ и његовој истрајности и његовом пожртвовању, а о способности самога уређивања могли су се уверити сви, који су пратили његов рад у „Јавору“. Не верујемо, да има у Српству оних, који прате развитак наше књижевности, а да нису читали и његове књижевне радове, или чули о А б у к а з е м у, под тим именом гл. сараднику „Стармалог“-а, и о некадашњем омиљеном фељтонисти „Заставе“ са својим „Разглаголствијама“. Из свих ових разлога сви ће прави и искрени пријатељи српске књиге жалити његов опроштај с читаоцима „Јавора“, што су били уверени, да је лист, којег је он уређивао према нашим приликама, одговарао своме задатку.

Али ипак, ако је г. Огњановић после даветнаест година напустио, истина племенити али и неблагодарни и тешки задатак уређивања књижевнога листа, надамо се, да није и да никада не ће напустити рад на књижевноме пољу, а нарочито да ће нас и од сада као и до сада чешће обрадовати хумористичким радовима у српским листовима, да се још више одужи своме народу и да тиме обвеже млађи нараштај, да и он већом вољом и већим родољубивим жаром прегне уз српску књигу, угледајући се у радове оних ретких, али заслужних трудбеника, чија су нам имена, као српских књижевника, увек мила, од кад их видесмо пером у руци да раде за Српство још од оног светлог — омладинског доба.

Пољопривредне трговачке и обртне вести.

Житарски трг. Од свих страна стижу вести о јаким снеговима, који су на више места пореметили саобраћај. У првој половини прошле недеље био је мало живљи промет, те и тенденција нешто чвршћа на страним житарским трговима; али у другој половини попрети та чврстоћа. У Америци се поправише цене у први мах због месне шпекулације, али одмах и попустише на нову живљу понуду. Исто је тако и у Енглеској било, те се купци брзо повукоше, па и цене за њима. У Француској је био нешто живљи промет са домаћом пшеницом, али за кратко. Тако и у Немачкој. На пештанском и бечком тргу све више преовлађује нерасположење, те и цене попустише.

Руске финансије. Из Петрограда јављају, да су до 1. октобра по ст. кал. износили редовни државни приходи тек. рач. године 615,400.000 руб. према 609,300.000 у прошлој години; ванредни приходи били су 167,000.000 руб, према 34,800.000 рубаља раније године. За то исто време били су издатци државни, и то редовни 636,900.000 рубаља према 587,600.000 руб. раније године, ванредни расходи 99,300.000 руб. према 83,100.000 руб. раније год. По истој вести каже се, да је до 1. новембра т. год. био руски извоз 377,200.000 рубаља, а увоз 308,000.000 руб. Даклем трговински биланц руски руски повољан је за Русију са 69 мил. руб.

Трговина.

Нови Сад, 2. јануара. Пшеница 7 фор. 10 нов. Кукуруз 3 фор. 80 нов. Јечам 4 фор. 40 нов Зоб 5 фор. Све од 100 килограма.

*

Течај вредности на берзи у Будимпешти

1. јануара.

Ц. и кр. дукати — — —	5 ф. 64 н.
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 59 н.
20 марака — — — —	11 ф. 83 н.

Новије вести.

Париз. „Republique Francaise“ на првоме месту доноси чланак, у којему се осврће на говоре Јокаји-а и Векерле-а, које су држали на рим. нову годину. Уважени француски лист отворено устаје против осуда и строгих поступака мађарских судова против словачких и румунских родољуба.

Париз. Следи парница у панамској афери. Парници присуствује силно општинство. Није истинита вест, да је затворен гласовити инжинир Ајфел.

Беч. Опште је мишљење да министар Тафе не ће моћи саставити нову већину. Преговори теку врло споро без икакова успеха.

Дописница уредништва.

Б. у М. Не смете клонути. Без истрајности не може се постићи.

Р. у Б. На питање: с ког гледишта да пропратите ствар, одговарамо: с гледишта правде и истине.

Н. у С. Беспредметно.

В. у С. О стварима такове природе пише се у затвореном писму.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Два намесништва. Од Милутина Гарашанина. У Београду 1893. Цена је књизи 1 динар.

ПАРАСТОС.

Српска православна црквно-школска општина новосадска, даје неумрлим добротворима народним

ЈОВАНУ И МАРИЈИ ТРАНДАФИЛ

у четвртак на св. Јована у 11 сати пре подне у св. Николајевској цркви. 3 1—1

ОГЛАСИ.

Ganz seid. bedruckte Foulards 85 kr. bis fl. 3.65 p. Met. — (ca. 450 versch. Dispojit.) — sowie **schwarze, weiße** und **farbige** Seidenstoffe von **45 kr.** bis fl. 11 65 per Meter — glatt, gestreift, karrirt, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 aersch. Farben, Dessins etc.), porto- und zollfrei. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. 713

Seiden-Fabrik G. Henneberg k. u. k. Hof. Zürich.

ОБЈАВА.

Долеподписани издајем своју земљу **између села Товарника и Огара,** пустару Кутић 700 јутара, **на 5—6 година** под аренду, са свима зградама овде означеним:

3 куће за 16 фамилија; — 1 житни магацин; — 1 јечмени магацин; — 2 зобна магацина; — 2 чардака; — 1 кућа мала за субашу и друга мала зграда за потпуну удобност економа; — 1 шталу за 40 волова и 12 коња, двадесет хвати дугачка; — 1 парни млин за проста и фина брашна, ново здање од 20 хвати дугачко, које сваки дан меље.

Целокупни фундус са машинама, говеда и свиња домаслук.

Ако би се нашао купац вољан сам и продати са добрим условијама, а ако би се нашло више фамилија који имају добри радени снага, вољан сам и на полу дати.

За услове ваља се на мене обратити и то одмах за пролетњи усев.

Теодор Богдановић,
велепоседник у Руми.

701 2 3

ГРУДНИ СИРУП ОД СЕНЕГЕ

и томе припадајуће

СИМЕРИШКЕ ГРУДНЕ ТРАВЕ

одстрањују за кратко време кашаљ код одраслих и деце, катарске болести, плућа, душника, плућни катара, задуха, сипања. Цена сирупу од сенеге 50 нов. двапут већа боца 90 нов. Грудне траве обмот 50 п. за паковање 10 н. више. Мање од две дозе не шаље се. 717 1—4

Прави само и једино се набавља у
ADLER-APOTHEKE У БЕЧУ XI., HAUPTTSRASSE 44.

ЗА ОПЛЕМЕЊИВАЊЕ

ЛОЗА

666 8—10

набавља **ЈАГЊЕДЕ** најјефтиније **Hendrickson & Nairz,** творница јагњеда **(Korkfabrik)** у Триесту.

УПРАВИТЕЉА

ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

високим кр. угар. министарством наставе са правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој)

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препаранданију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу.

711 6—10

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.

В. МАГЕРА прави, очишћена

МАСТ ОД РИБИЈЕ ЈЕТРЕ (LEBERTHRAN)

ВИЉЕМА МАГЕРА у Бечу.

Испитано од првих медицинских ауторитета због лаке сварљивости и за децу препоручено и прописано, у свима случајевима где лекар с успехом намерава постићи одјачање целог организма, нарочито плућа и груди, побољшање сока и чишћење крви у опште — флаша по 1 фор. — на фабричком сложишту, Беч, III/3., **Neumarkt 3.**, као и у назвише апотека и спецерајских трговина, у аустро-угар. монархији праве ове масти добити.

Само је онда прави, ако је троугаста боца са означеним окрајцима (правеном и црном штампом на жутој хартији) обележена.

DORSCH

Wilhelm Mager's echter Jerthran

Protocolliertes Verschlussstreifen

Добити се може: У Новоме Саду код гг. Јов. Грозингера, Г. Плавшића, апотекара; Браће Вагнера и Љ. Стефановића, трговаца.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ОТПРАВНИШТВО ЗА АУСТРО-УГАРСКУ код

W. MAGER, Wien,

III./3., Neumarkt 3. 10—18

606

КОМИСИОНСКА РАДЊА ЗА МАРВУ

J. КЕГЛИЋ И БАУМАН

БЕЧ, СТ. МАРКС.

Писарна: III. Hauptstrasse 155

АДРЕСА ЗА БРЗОЈАВЕ:

КЕГЛИЋ БАУМАН, БЕЧ, СТ. МАРКС.

АДРЕСА ЗА МАРВЕНЕ ПОШИЉКЕ:

КЕГЛИЋ БАУМАН, БЕЧ, СТ. МАРКС.

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ ЗА КОМИСИОНСКО ПРОДАВАЊЕ СВИЊА НА БЕЧКОМ ЦЕНТРАЛНОМ ВАШАРУ ЗА МАРВУ.

603 24—24

Властник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. Одговорни уредник: Ђорђе Бакаловић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.